

บทที่ 5

การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ผลการพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูรายวิชาวิธีสอนการศึกษาปฐมวัย โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูรายวิชาวิธีสอนการศึกษาปฐมวัย โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานทำให้เกิด การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและช่วยส่งเสริมความเป็นครูอย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักศึกษามีความสุขในการเรียนรายวิชาวิธีสอนการศึกษาปฐมวัย รู้จักยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่น และไม่พบปัญหาหรืออุปสรรคหลักที่กระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

อภิปรายผล

1. การพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูรายวิชาวิธีสอนการศึกษาปฐมวัย โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานทำให้เกิด รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนสามารถระบุรายละเอียด ในแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3) ได้อย่างละเอียดและชัดเจน เนื่องจากมีการประเมินโดยเพื่อน ทีมนักวิจัยฯ และการประเมินโดยนักศึกษาทั้ง 3 ระยะเวลาด้วยกัน ทำให้ผู้สอนสามารถนำคำแนะนำ จากการประเมินของเพื่อนนักวิจัยมาปรับปรุงรูปแบบการสอนได้ โดยปรับ มคอ.3 ก่อนเปิด ภาคการศึกษา และได้นำความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลังจากนักศึกษา ที่ได้ประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนให้กับผู้สอน ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินรอบด้าน ที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาดังกล่าวอย่างแท้จริง เนื่องจากมีการประเมินแบบมีส่วนร่วม โดยมีการประเมิน ที่หลากหลาย เช่น ผู้เรียนประเมินตนเอง ประเมินเพื่อน และ ผู้สอนเป็นผู้ประเมิน มีการสะท้อนการทำงานเชิงบวก โดยประเมินจากการสังเกต การประเมินตามสภาพจริง ประเมินจากผลงาน และมีการ อภิปรายเพื่อประเมินการเรียนรู้ในชั้นสรุปและผู้เรียนได้มีโอกาสเสนอแนวทางการปรับปรุงตนเอง ผ่านกิจกรรมการสะท้อนคิด ทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม และพัฒนาความเป็นครูของตัวผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ลักษณะนี้สอดคล้องกับ การสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ Professional Learning Community (PLC) เข้ามา มีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีความสุขทั้งนักเรียน ครูผู้สอน นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน ดังที่วิจารณ์ พานิช (2555) ได้อธิบายชุมชนการเรียนรู้เพื่ออาชีพไว้ดังนี้ ชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ Professional Learning Community (PLC) คือ กระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักการศึกษาทำงานร่วมกันในวงจรของการ ร่วมกันตั้งคำถาม และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน

โดยมีความเชื่อว่า หัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น อยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครูและนักการศึกษา สอดคล้องกับ วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์ (2554) ที่ได้กล่าวถึง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะการศึกษาที่ดีสำหรับคนยุคใหม่นั้น ไม่เหมือนการศึกษาเมื่อสิบหรือยี่สิบปีที่แล้ว การศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ของศิษย์ไปอย่างสิ้นเชิง และบทบาทของครูอาจารย์ก็ต้องเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ครูที่รักศิษย์ เอาใจใส่ศิษย์ แต่ยังใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ จะไม่ใช่ครูที่ทำให้ประโยชน์แก่ศิษย์อย่างแท้จริง กล่าวคือ ครูที่มีใจแก่ศิษย์ยังไม่พอ ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนจุดสนใจหรือจุดเน้นจากการสอน ไปเป็นเน้นที่การเรียนรู้ (ทั้งของศิษย์และของตนเอง) ต้องเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนจัดให้แก่ศิษย์ด้วย ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจาก “ครูสอน” (teacher) ไปเป็น “ครูฝึก” (coach) หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (learning facilitator) และต้องเรียนรู้ทักษะในการทำหน้าที่นี้ โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เรียกว่า PLC (Professional Learning community) PLC ย่อมาจาก Professional Learning Community ซึ่งหมายถึง Community of Practice (CoP) ในการทำหน้าที่ครูหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการรวมตัวกันทำงานไปพัฒนาทักษะและการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ครูเพื่อศิษย์ไป โดยรวมตัวกัน แลกเปลี่ยนจากประสบการณ์ตรง ทำให้การทำหน้าที่ครูเพื่อศิษย์เป็นการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ซึ่งอาจเป็นทีมในโรงเรียนเดียวกันก็ได้ ต่างโรงเรียนกันก็ได้ หรืออาจจะอยู่ห่างไกลกันก็ได้ PLC เป็นเครื่องมือให้ครูเป็น actor ผู้ลงมือกระทำเป็น “ประธาน” เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่วงการศึกษามากกว่าปล่อยให้ครูเป็น “กรรม” (ผู้ถูกกระทำ) อยู่เรื่อยไปหรือเป็นเครื่องมือปลดปล่อยครู ออกจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจสู่ความสัมพันธ์แนวราบเพื่อร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่การศึกษารวมทั้งสร้างการรวมตัวกันของครู เพื่อทำงานสร้างสรรค์ ได้แก่ การเอาประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบ PBL และนวัตกรรมอื่น ๆ ที่ตนเองทดลอง เอามาแลกเปลี่ยนแบ่งปันกัน เกิดการสร้างความรู้หรือยกระดับความรู้ในการทำหน้าที่ครู จากประสบการณ์ตรง และจากการเทียบเคียงกับทฤษฎีที่มีคนศึกษาและเผยแพร่ไว้ หัวใจสำคัญที่สุดของ PLC คือมันเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูในยุคนศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ต้องเปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง โดยครูต้องเปลี่ยนบทบาทจาก “ครูสอน” (teacher) มาเป็น “ครูฝึก” (coach) หรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (learning facilitator) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (class room) มาเป็นห้องทำงาน (studio) เพราะในเวลาเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่ม โดยการทำงานร่วมกัน ที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) การศึกษาต้องเปลี่ยนจากเน้นการสอนของครู มาเป็นเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน การเรียนเปลี่ยนจากเน้นการเรียนรู้ของปัจเจก (Individual Learning) มาเป็นเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team Learning) เปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขัน เป็นเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน

2. จากการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนการศึกษาปฐมวัยโดยบูรณาการแนวคิด CCR ของอาจารย์ ในภาพรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100 คือ ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ด้านการออกแบบการเรียนการสอน และข้อมูลสะท้อนกลับ

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนการศึกษาปฐมวัย โดยบูรณาการแนวคิด CCR พบว่า ร้อยละ 100 นักศึกษายอมรับผลการประเมินจากเพื่อนหรืออาจารย์มากที่สุด นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเห็นได้ชัด การลงมือปฏิบัติงานจริง นักศึกษามีความตั้งใจ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ที่ประทับใจในการดำเนินการสอนคือ การใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจเพื่อน ให้กำลังใจกัน และกัน นักศึกษารู้สึกมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น เช่น นักศึกษาสะท้อนว่า “การที่อาจารย์ให้พวกหนูได้นั่งนิ่ง ๆ เปิดเพลงบรรเลงคลอแล้วอาจารย์พูดเสียงเบา ๆ โดยใช้คำถามเชิงกระตุ้นคิด ทำให้หนูได้อยู่กับตัวเอง ทบทวนความคิด ความรู้สึกของตัวเองมากขึ้น ” การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ในกิจกรรมเป็นการใช้คำถามให้ผู้เรียนชวนคิด ตั้งประเด็น วิเคราะห์สถานการณ์ หาคำตอบด้วยตัวเอง มีการแนะนำทางออกประกอบด้วย ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้นักศึกษารู้จักถกคิด พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ มากขึ้น คิดหาเหตุผลประกอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2549) ที่ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการหาคำตอบ การแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ และคิดค้นสิ่งใหม่ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนได้ทำหน้าที่ใช้คำถามเพื่อให้ข้อมูลสะท้อนกลับไปยังนักศึกษา โดยให้นักศึกษาได้ฝึกวิเคราะห์ความคิด ของตนว่าตั้งอยู่บนหลักเหตุและผลหรือไม่ กิจกรรมส่วนนี้ยังพบว่า นักศึกษาให้ความช่วยเหลือเพื่อน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนอย่างจริงจังทุกคนมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น การใช้ระบบงานวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ในกิจกรรมเป็นการใช้คำถามให้ผู้เรียนชวนคิด ตั้งประเด็น วิเคราะห์สถานการณ์ หาคำตอบด้วยตัวเอง มีการแนะนำทางออกประกอบด้วย ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้นักศึกษารู้จักถกคิด พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ มากขึ้น คิดหาเหตุผลประกอบ กิจกรรมส่วนนี้ยังพบว่านักศึกษาให้ความช่วยเหลือเพื่อน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนอย่างจริงจังทุกคนมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น อาจจะมีอุปสรรคในเรื่องของห้องเรียนที่ไม่มีห้องฝึกปฏิบัติการสอนที่เหมาะสม ห้องเรียนที่ใช้สอนจริงมีขนาดเล็ก ประกอบกับกระดานเลื่อนกับจอโปรเจคเตอร์อยู่ซ้อนกันทำให้ลำบากในการจัดกิจกรรมและส่งผลต่อการบริหารเวลา แต่ภาพรวมในการดำเนินการสอนนั้นใช้เทคโนโลยีช่วยในการดำเนินกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการใช้มือถือในการถ่ายวิดีโอแล้วอัปโหลดลงใน class start ได้ทันที การส่งงาน learning log ในระบบและ peer response ก็สามารทำได้สะดวกและรวดเร็ว เพื่อนในชั้นเรียนสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับได้ด้วยตนเอง ซึ่งผลที่ออกมาก็เป็นที่น่าพึงพอใจอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริยพร คุโรดะ (2556) ที่ได้ศึกษาการใช้จิตตปัญญาศึกษาในการสอนนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนโดยใช้จิตตปัญญาศึกษาสามารถสนับสนุนการพัฒนาความสนใจ, ความเข้าใจ, การควบคุมอารมณ์ตนเอง, การเอาใจใส่, ความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่นและพฤติกรรมที่ส่งเสริมและเปลี่ยนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและการสร้างจุดแข็งและทักษะภายในตนเองที่ดีขึ้น และจากงานวิจัยของ แคทเทอรีน มัวร์และซูซาน ทีเธอร์ (Catherine Moore and Susan Teather, 2556) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการพิชญพิจารณา: ข้อมูลย้อนกลับเป็นการเรียนรู้ การสำรวจพบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นมีส่วนร่วมในการประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิชญพิจารณาถือว่าเป็นส่วน

หนึ่งของการประเมินที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตัวนักเรียน และการรับรู้ความสามารถของตนเองในด้านงานวิชาการและในโลกแห่งความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

อาจารย์ผู้สอน ควรจัดสภาพและบรรยากาศการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษามากที่สุด ส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน มีการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียนในหัวข้อที่นักศึกษาสนใจโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสนับสนุนให้นักศึกษา ได้แสดงออกอย่างอิสระในชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

